

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Commentarii Tres in Universam Aristotelis Philosophiam

Commentarius Secundus In Octo Libros Physicorum Aristotelis

Crespin, François

Bruxellæ, 1652

II. Quid sit duratio: an realiter distincta à tempore, re durante, ejus productione, aut conservatione; & an rerum permanentium sit intrinsece successiva.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95369](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95369)

bile projectum: item ibidem, *Reflexa sphaera, non à pariete mota est, sed à projiciente: denique ex eodem in quaestionibus Mechanicis quaest. 33^a. Cessat autem (videlicet motus) quando non potest amplius facere primum impellens, ut impellat id quod fertur.*

xiii. Confirmatur, quia alia causa proxima motus projectorum non suppetit, & dicendo motivam projectionem projicientis esse permanentem ad certum tempus, eo modo, quo supra lib. 2°. Disp. 3. Dub. 1°. Resol. 4^a. explicuimus, loquimur conformiter ad mentem Aristotelis, imò & ad mentem D. Thomae, qui quaestione unica de Anima art. 11°. docet virtutem quamdam à projiciente imprimi, similem quodammodo virtuti, quae semini imprimitur à generante; probavimus autem lib. 2°. Disputat. 6. Dub. 2°. autoritate D. Thomae & rationibus multis, hanc aliud non esse, quam perseverantem generantis actionem: videturque Ioan. Kepleri inter Copernicanos celeberrimi, lib. de Marte cap. 34. *Ex anima jaculantis lapillos species motus in lapillis adherescit, quae prohibetur illi, etiam, cum qui jaculatus est, manum ab illis reduxit: sicque qui immeritò hic ab omnibus recentioribus deseritur; vitamus impulsuum superfluas multiplicationes, & difficultates circa eorum naturam & causam conservativam allatas, ergo, &c. Sed*

xiv. Quaeres à quo moveantur projecta quando resiliunt.

xv. Respondeo contra Murciam (quidquid dixerit suam esse communem) similiter à primo projiciente, motivam tamen projectionem ipsius modificante corpore reflectente: patet ex Aristotele supra *reflexa sphaera, non à pariete mota est, sed à projiciente*; unde D. Thomas super haec verba, *Paries non dedit impulsu pila ut resiliat, sed projiciens*: deinde motus resiliitionis eò velocior est, quò corpus projectum, fortius est projectum; denique quia ad motum (praesertim contra naturam mobilis) videtur requiri motio projicientis intrinseca projicienti; paries verò quiescit: Adde contrarium videri contra communem sensum, quia nullus dicit parietem pilam resilientem projicere.

xvi. Dices, quando ex naturali gravitate pila cadit in terram, à terra resilit; sed non à propria gravitate, quia ille motus resiliitionis est contra naturam gravium, ergo est à terra corpore reflectente.

xvii. Respondeo negando consequentiam, quia ille motus est ab aëre in illo casu à retro semper movente cadentem pilam, unde per vacuum in terram cadens non resiliat, magis quam manus sine impetu supra terram posita; aër autem ille est impellens.

xviii. Instabis, si motus resiliitionis non sit à corpore reflectente, cur pila projecta contra stupas non ita resilit, sicuti projecta contra parietem? aut cur projecta contra parietem magis resilit, quam lapis?

xix. Respondeo, quia corpora reflectentia, sive à quibus incipit reflectio, sunt diversae naturae, aut quia diversimodè modificant projectiones, pro natura sua, & pro natura projectorum.

RESOLUTIO III.

xx. Dico 3°, interdum mobile quiescit, interdum non quiescit, in puncto reflectionis.

xxi. Probatur 1^a Pars ex motu complanationis ad corpus stans; cum v. g. pila projicitur ad parietem, complanatur, ita ut prius secundum unam partem, posteriùs secundum aliam corpus stans tangat, ergo, &c.

xxii. Dixi *ad corpus stans*; quia si ad corpus quod movetur, v. g. ad lapidem molarem cadentem de caelo, non est cur quiescat.

xxiii. Probatur 2ª Pars, ex projectione lapilli ad lapidem molarem cadentem de caelo, qui sicuti continuò cadendo movetur, ita & lapillus occurrendo & reflectendo, ergo, &c.

xxiv. Objicies, Aristoteles hic lib. 8°. videtur docere mobile semper quiescere in puncto reflectionis.

xxv. Respondeo, Aristotelem quidem docere quiescere in puncto reflectionis; non tamen negare interdum non quiescere; vel dic ipsum loqui de quiete motus ut directi, qui in puncto reflectionis verè quiescit seu cessat esse directus; non verò de quiete motus ut motus.

DUBIUM II.

Quid sit duratio: an realiter distincta à tempore, re durante, ejus productione, aut conservatione; & an rerum permanentium sit intrinsece successiva.

RESOLUTIO I.

xxvi. Dico 1°, duratio est ratio formalis, per quam res potius est nunc, quam tunc; potius hoc tempore, quam alio; qui verò dicunt durationem esse perseverantiam rei in esse, vim nominis sequuntur, sicut illi qui dicunt motum localem esse successivam acquisitionem loci; nam in rigore rationis prima acquisitio est motus localis, & prima acquisitio temporis, duratio, sic ut duratio dividi debeat in instantaneam & successivam, sicut ubi dividitur in indivisibile & divisibile. Ita R. P. Ioannes à S. Thoma q. 18. de tempore; neque in hoc puncto potest esse quaestio alia, quam de nomine.

RESOLUTIO II.

xxvii. Dico 2°, cum Scoto in 2um. d. 2. q. 2. Okamo, & Gabriele ibidem q. 11. & Durando quaest. 3. ibidem similiter, Suarez, Vasquez, Ioanne à S. Thoma, Hurtado, Oviedo, &c. contra Bonaventuram & Richard. in 2um. dist. 2. art. 1°. Connimb. nostros Complut. Rubium, Murciam, Arriagam, De Lugo, Comptonum, &c. duratio non est identificata rei productioni aut conservationi, sed est existentia rei cujuscumque & temporis.

xxviii. Probatur 1^a Pars, quia duratio illa à tempore, re durante, & ejus productione, aut conservatione, distincta, est omnino superflua, multiplicatque durationum entitates, & productiones, sine necessitate, ut ex probatione tertiae partis constabit, ergo, &c.

Con-

xxxix. Confirmatur 1°, quia hinc sequeretur existere posse rem aliquam, quæ nec esset præterita, nec præsens, nec futura; nec instantanea, nec successiva; nec permanens, nec ab æterno; nec in tempore creata, nec unquam incipiens, nec unquam positivè definens esse: omnia autem esse Deo temporaliter præsentia, non minus veritas catholica dici debet, quàm omnia esse Deo localiter præsentia, quod esse veritatem catholicam Disputatione præcedenti diximus: Ratio verò sequela est; quia ista omnia fundantur in duratione, quæ utpote à rebus ipsis producenda, & accidens illis posterius, à Deo impediri poterit ne ab illis producat, ut Disputat. præcedenti, Dub. 1°. a. n. 13°. vidimus, ergo, &c.

xxx. Confirmatur 2°, non minus subiectum naturale informationis cujuscunque formæ concomitanter habet durationem, quàm ubi; sed subiectum naturale informationis habet ubi antequam ulli formæ se naturâ posteriori uniatur; ergo & durationem antequam ulli durationi formæ se naturâ posteriori uniatur: probatur major: similia absurda sequuntur ex eo, quod duratio illi naturæ postponatur, quæ sequuntur ex eo, quod ubi illi postponatur, ut patet ex confirmatione 1^a. Probatur minor ex dictis Disp. 4. Dub. 3. Resp. 3^a.

xxxix. Probatur 2^a Pars, si duratio esset identificata rei productioni, aut conservationi, rei productioni, aut conservatio, esset essentialiter successiva, ita ut singulis instantibus nova foret; vel permanens, ita ut eadem conservatione durarem toto tempore vite; sed neutrum dici potest, ergo, &c.

xxxii. Probatur minor pro 1ª parte, 1°, quia si conservatio esset essentialiter successiva singulis momentis mutaretur, oporteretque pro causa rem conservante ad Deum ut suppletem causâ secundâ defectum continuò recurrere, quod mihi displicere sæpius ostendi; 2°, quia non est ratio, cur potius res producta & conservata, sit permanens, quàm ejus productio, aut conservatio; & si illa sit permanens idem de hac, à paritate rationis, dicendum est; imò, ut in intellectione, visione & aliis pluribus, actio identificatur termino permanenti, unde non potest esse essentialiter successiva: 3°. sequeretur peccatum voluntatis durans unâ horâ singulis instantibus esse novum, & è contra meritum, v.g. actum amoris durantem unâ horâ, singulis instantibus esse novum, quod parit multas in Theologia difficultates, ergo, &c.

xxxiii. Probatur minor pro 2ª parte, quia si foret permanens, per seipsam præcisè daret potius durare cras, quàm hodie, vel simul per existentiam concomitantem temporis crastini? non 1um; quia, cum hodie præcisè sit secundum suam substantiam, hodie daret durare cras, quod implicat: si verò 2um, ergo superflua est duratio distincta, ut constabit ex probatione 3ª partis.

xxxiv. Confirmatur, non est ratio negandi, quod Deus possit me conservare hodie conservatione quâ me conservabit anno 1700. ergo hodie possum durare anno 1700. non durando anno 1648. & cæteris intermediis, pro quo vide dicta lib. 2°. Physic. Disp. 3^a. Dub. 1°.

xxxv. Probatur 3^a Pars: quia non est possibile nisi unum tempus simul, Deus, dum est (uti semper est) seipso cuilibet tempore coexistit; ergo similiter creatura, quia non est possibile nisi unum tempus simul, dum est, seipsâ cuilibet tempore coexi-

stit, ac proinde seipsâ durat omni tempore, quod fluit, dum est.

xxxvi. Respondebis post Arriagam, Deum non ideo seipso coexistere cuilibet tempore; quia non est possibile nisi unum tempus simul; sed quia est æternus.

xxxvii. Sed contra 1°, etiam si non esset æternus, saltem quia non esset possibile nisi unum tempus simul, dum esset, seipso cuilibet tempore coexistet: 2°, ut æternitas Dei dicatur potius esse cras, quàm hodie, debet determinari per tempus crastinum fluens, dum est æternitas; alioqui æternitas esset cras ab æterno; quod est absurdum, non secus ac cras esse ab æterno; si verò per tempus crastinum determinetur æternitas, ut sit cras potius, quàm ut sit hodie, sine alio superaddito, quidni Deus determinari poterit, ut sit potius cras, quàm hodie (etiam si per impossibile non esset æternus) per existentiam suam, & tempus crastinum actu fluens, & sic consequenter de creaturis.

xxxviii. Confirmatur objectionum solutione, entium superfluatorum diminutione, & quia nihil aliud restat cui identificetur commodius duratio, ergo, &c.

xxxix. Objicies 1°, res quælibet est indifferens ut sit nunc, vel tunc, ergo per aliquid realiter distinctum determinari debet; sed ad hoc non sufficit cum re existente existentia hujus temporis; ergo requiritur duratio realiter distincta: probatur minor, quia vel ibi ly *existens* accipitur pro existente nunc hoc tempore sive verbaliter, vel pro existente abstrahendo ab existente nunc, vel tunc, id est pro præsentem, præterito, aut futuro; sive nominaliter non 1um, quia clarum est ibi involvi durationem realiter distinctam: si 2um, clarum est *existens* abstrahendo ab hoc tempore v.g. heri existens, esse existens hoc tempore existente, & non esse existens hoc tempore, ac proinde ad existendum hoc tempore, potius quàm alio, requiri durationem à re existente & tempore existente realiter distinctam.

xl. Respondeo distinguendo antecedens; res quælibet, dum est, est indifferens ut sit nunc, vel tunc, nego antecedens: dum non est, concedo antecedens; ad id verò, ut dum non est, determinetur ad esse potius nunc, quàm tunc, sufficit illam produci & tunc existere potius *nunc*, quàm *tunc*, sive instans præsens, potius quàm præteritum, aut futurum; unde nego minorem; ad ejus probationem Respondeo ibi ly *existens* non posse accipi nominaliter, sive neutraliter existente hoc tempore præsentem; quia ut accipiat verbaliter per hoc tempus etiam existens, determinatur; alioqui etiam ly *existens* existente præcisè Deo, & hoc tempore, respectu Dei acciperetur etiam neutraliter, à pari; quia, quod Deus sit æternus, creatura verò temporanea, ut vidimus, nihil juvat; siquidem adhuc debet ipsius æternitas, ad hoc ut sit potius cras, quàm hodie, determinari per aliquid extrinsecum.

xli. Objicies 2°, durare est correspondere partibus motus; sed partes motus, quæ erunt cras, possunt esse hodie; ergo possum hodie durare cras.

xlii. Respondeo distinguendo majorem, durare est correspondere partibus motus sibi invicem succedentibus secundum prius & posterius, concedo majorem; partibus motus permanentem & materialiter sumptis, nego majorem: ad minorem, similiter distinguo; sed partes motus, quæ erunt cras, possunt esse hodie secundum suum prius, quomodo dicuntur.

dicuntur esse hodierna dies, concedo minorem; secundum suum posterius, quomodo dicuntur esse crastina dies, nego minorem: unde nego consequentiam, dies enim hodierna nihil aliud est, quam pars prior motus, dies crastina, pars posterior; sic mensis Iulius nihil aliud est, quam partes priores motus durantis duobus mensibus; mensis verò Augustus partes ejusdem motus posteriores.

XLIII. Objicies 3° ex Murcia, rem existere potius in hoc loco, quam in illo, est aliquid realiter distinctum à loco, & re locata, ergo similiter existere, potius hoc tempore, quam illo, est aliquid realiter distinctum à tempore, & re durante.

XLIV. Respondeo negando consequentiam; est enim disparitas, in eo, quòd quia simul esse possunt plura loca, quorum uni correspondere possit res locata, potest esse hic locus & res locata; quin res locata sit in hoc loco; è contrà verò, quia simul esse non possunt plura tempora, quorum uni correspondere possit res durans, fit ut non possit actu esse hæc res, & hoc tempus existere, quin existat res hoc tempore: quòd autem aliqui dicunt posse rem existere, v.g. heri, & tempus hodiernum, & rem non existere hodiè, nihil urget; quia rem existere heri, non est existere, sed existentem fuisse, sive extitisse; nos autem non negamus posse rem extitisse, & existere tempus hodiernum, quin existat hodiè; sed solum, rem non posse existere, & existere tempus hodiernum, quin determinetur ad existere hodiè.

XLV. Objicies 4° ex P. Comptono Physic. Disp. 39. scilicet. I. Petrus existens in instanti A. potest à Deo petere ut ipsum conservet pro sequente instanti, vel tempore: quid autem petit Petrus, si durationem à se & tempore realiter distinctam non petat?

XLVI. Respondeo petere, ut existat, & tempus quod est sequens, & præterea nihil; quia impossibile est Petrum existere, & tempus quod est sequens existere, quin isto tempore duret Petrus; quod, ut advertas, attende adversarios semper ponere Petrum extitisse, aut extitutum esse, & tempus existere; aut è contrà, tempus extitisse, vel extitutum esse, & Petrum existere; numquam verò Petrum existere, & tempus existere; unde si Deus velit Petrum existere, & tempus existere, prout ly *existere* distinguitur contrà extitisse & extitutum esse, vult sine ullo ente suprà Petri & temporis existentias, Petrum & tempus coexistere, simul durare, &c.

RESOLUTIO III.

XLVII. Dico 3°. Duratio rerum permanentium est intrinsecè permanens ex parte rei permanentis, & intrinsecè successiva ex parte temporis. Hæc resolutio satis patet ex præmissis.

Pro complemento materiæ de duratione

XLVIII. Adde durationem modo suprà definitam sumptam ordinariè assignari triplicem, videlicet æternitatem, ævum, & tempus: æternitas autem est, juxta Boëtium, *interminabilis vite tota simul & perfecta possessio*. Id est, est duratio, quæ caret principio & fine, sive, quæ ita est, ut nec potuerit incipere, nec finire: ævum est eorum, quæ sine fine, initium habent: tempus eorum, quæ initium & finem habent.

R. P. Francisci Bona Spei Physica.

DUBIVM III.

Quid tempus, & an à motu successivo differat.

RESOLUTIO I.

XLIX. Dico 1° cum Aristotele, & aliis communiter, tempus rectè definitur, *numerus motus secundum prius & posterius*.

L. Adverte tamen pro intelligentia definitionis, quòd sicut suprà assignavimus locum duplicem, unum intrinsecum, alium extrinsecum; ita nos posse hîc assignare tempus duplex, unum intrinsecum, aliud extrinsecum; tempus autem intrinsecum est id ipsum, ratione cuius, sum potius hoc tempore, quam alio, sive ipsa duratio, de qua Dubio præcedenti: tempus verò extrinsecum est ipse motus habens partes priores & posteriores, sive motus successivus, ut successivus: hoc autem tempus extrinsecum est duplex, unum particulare secundarium & mutabile, & est duratio cujuslibet motus successivi ut successivi, distincti à motu primi mobilis: hæc enim duratio dicitur mutabilis, quia non quilibet motus successivus est æqualis in tarditate, aut velocitate, sed hic tardior, ille velocior, per ordinem ad eandem partes motus primi mobilis: alterum commune, primum, & fixum, & est motus primi mobilis, per ordinem ad quem ceteri motus & durationes particulares mensurantur; quia ille est uniformis & fixus, ac ad usum communem, jam in horas, dies, annos, &c. divisus.

LI. Dicitur tempus *numerus motus*; non quòd sit quantitas discreta, siquidem ejus partes, utpotè ejusdem rationis, indistantes sunt continuæ; sed quia, si de tempore extrinsecò particulari sit sermo, cum sit motus successivus, habet partes priores & posteriores numerabiles per hos numeros, dies, annos, &c. Unde est numerus fundamentalis, & numerabilis: si verò de tempore extrinsecò communi, est numerus aptitudinaliter numerans omnium rerum permanentium durationes, seu tempora intrinseca, & motus alios successivos, seu tempora extrinseca particularia.

RESOLUTIO II.

LII. Dico 2° contrà Capreolum, Complutenses nostros, Conimbr. Rubium, Murciam, qui oppositam verissimam malè reputat, & alios: tempus extrinsecum particulare à motu quolibet successivo ut successivo, distincto à motu primi mobilis; & tempus extrinsecum commune à motu primi mobilis, non distinguitur realiter.

LIII. Probatur, quia nulla necessitas talis distinctionis, motuique convenit, 1° definitio temporis extrinseca particularis, 2° temporis extrinseca communis allata, ergò, &c.

LIV. Confirmatur ex Aristotele lib. 4.º. text. 100. *Prius & posterius in motu, re quidem ipsa & subiecto, idem sunt quod motus, ratione verò diversa sunt, & motus sunt, ergo, &c.*

LV. Dices tamen 1° cum Murcia, idem non potest simul multiplicari, & non multiplicari; sed si tempus non esset realiter distinctum à partibus motus successivi ut successivi, idem simul multiplicaretur,

Q